

RESUMS DE LES CAMPANYES D'EXCAVACIONS REALITZADES AMB EL SUPORT DEL DEPARTAMENT

L'Esquerda, Roda de Ter, Osona. Resum de la campanya de 1985.

La novena campanya d'excavacions al jaciment ibèric i medieval de L'Esquerda va tenir lloc entre el 25 d'agost i el 10 de setembre del 1985. Tot i que es va excavar també al sector ibèric, farem referència aquí només a l'excavació del sector medieval.

Vam delimitar una àrea de 90 m² (15 × 6 m) a la zona del poblat medieval, on l'any anterior s'havien localitzat dues noves habitacions (H-4 i H-5). En aquesta àrea han aparegut cinc estructures diferents: una altra habitació (H-6), carrer, espai 7, cisterna o jub 1 i cisterna o jub 2.

L'habitació 6 forma part, juntament amb la H-5 excavada el 1984, d'una unitat estructural més gran, l'entrada principal de la qual estaria situada a l'H-5. L'H-6 mesura 6 metres de llarg per uns 6 metres d'ample. Els murs són de carreus de pedra ben tallats, encara que només en resten 2 ó 3 fileres, ja que la zona havia estat camp de conreu temps ençà, amb el consegüent removiment del terreny. Tot i així, els nivells interiors s'havien mantingut *in situ*, possibilitant llur excavació. Diferenciem tres nivells: Nivell I o superficial (humus i terra vegetal), Nivell II o d'enderroc (pedres caigudes, teules, capa de cremat i cendres), i Nivell III o d'ocupació (fragments de terrissa grisa-negra i vidriada, estris de ferro, frags. de vidre, sobre el sòl de pedra.) A l'angle NW hi ha una zona delimitada per pedres que forma un gran foc o llar, amb molta cendra i objectes d'ús domèstic. Datació aproximada, vers el segle XIII.

Pel que fa al carrer i a l'espai 7, l'excavació d'aquestes àrees ha donat el típic material exterior d'un hàbitat (deixalles, enderroc). Es confirma que es tracta del carrer d'accés al poblat des del nord. L'espai 7 és una àrea totalment plana, amb una lleu inclinació cap l'oest, cap el bei o diàclasi natural del terreny. La roca ha estat

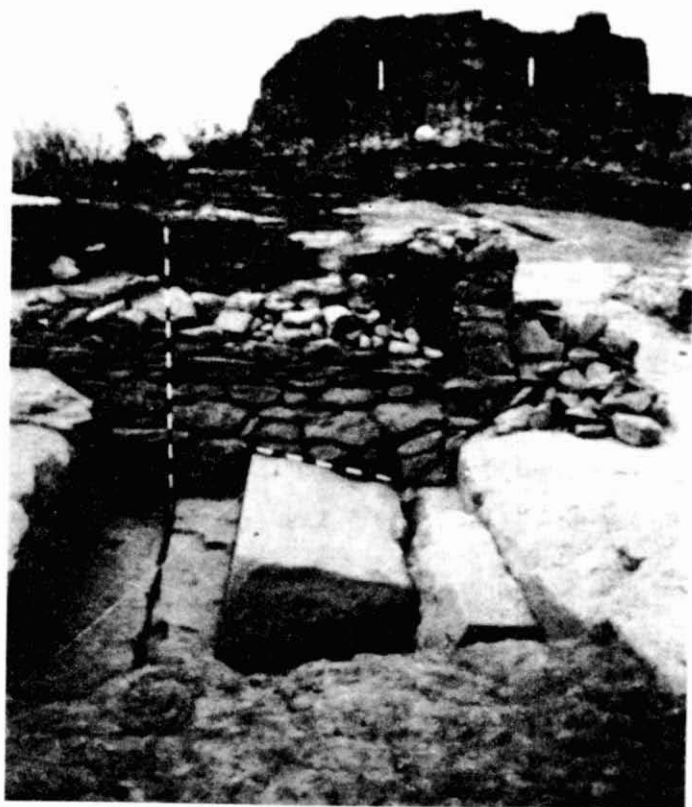

Fig.1. L'Esquerda, 1985.

treballada en alguns llocs, especialment vora els murs de les cases, formant uns canals per recollir l'aigua, canals que es dirigeixen cap la diàclasi esmentada. Al continuar aprofundint en aquest sector, comprovem que la diàclasi ha estat retocada artificialment i ampliada, fins a formar una cisterna de dimensions notables ($8,15 \times 2,60 \times 1,25\text{m}$). Aquest Jub 1, pert tant, té forma geomètrica, com un rectangle, amb esgraons laterals. El material que el reomplena era d'enderroc, molt poc abundant i anterior a l'època medieval.

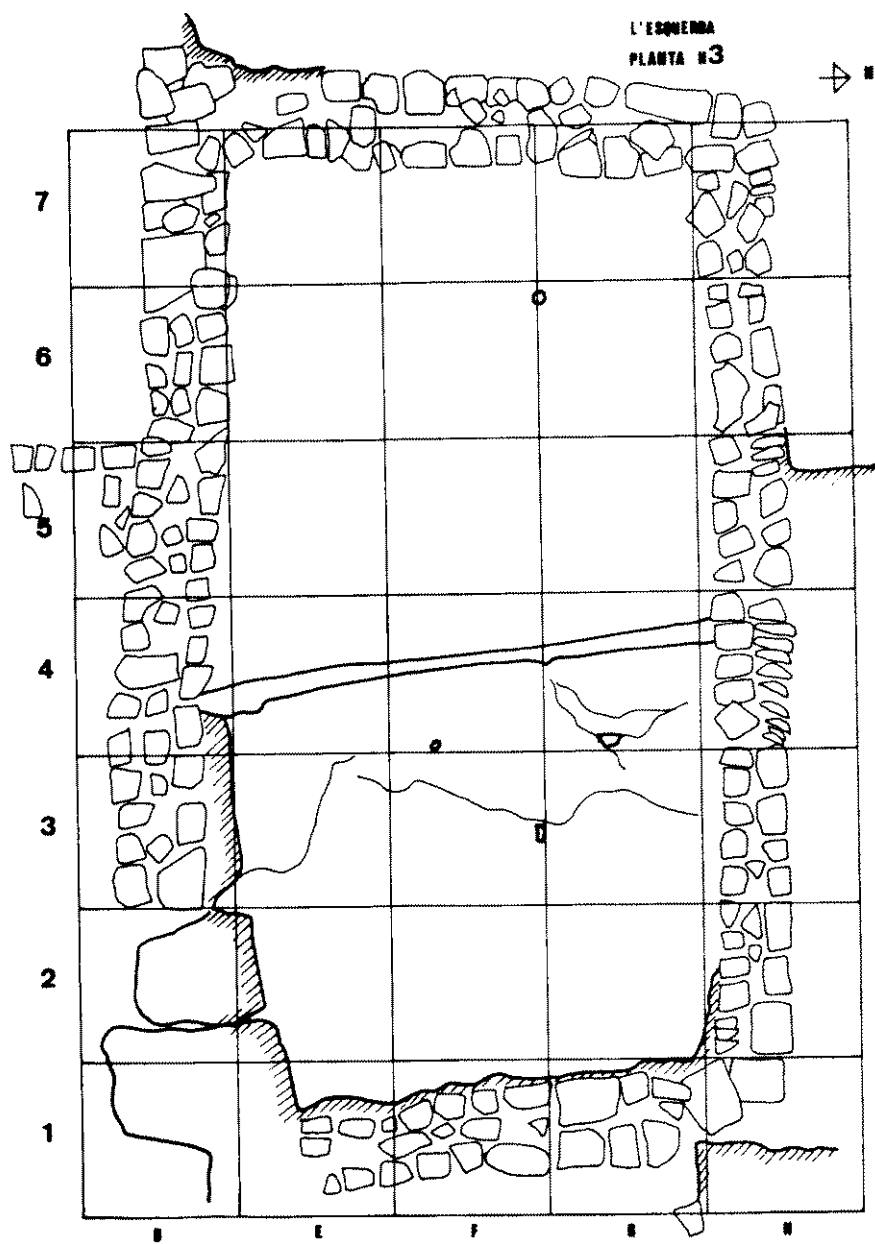

Fig. 2. L'Esquerda (Planta).

El Jub 2 està situat a 15 metres de l'anterior, seguint la mateixa diàclasi en direcció nord. A l'igual que l'altre, es tracta d'un espai rectangular, obert artificialment a la roca aprofitant i ampliant el bei o diàclasi que creua la totalitat del terreny de l'Esquerra. Les mesures són semblants, i té uns graons picats a la roca que permeten de baixar-hi.

Ens trobem, doncs, davant d'un sistema de conducció i emmagatzemament d'aigua totalment desconegut fins ara. Si es tracta d'estructures anteriors reaprofitades, potser s'aclarirà en les pròximes campanyes al seguir les diàclasis en direcció nord, cap la muralla i l'anomenat sector ibèric.

Imma Ollich i Castanyer

Excavacions arqueològiques al castell de Taradell (Osona)-1985

Entre els dies 12 i 28 d'octubre de 1985, es va realitzar la segona campanya d'excavacions arqueològiques al castell de Taradell, iniciades el desembre de 1984. L'excavació es va fer amb el corresponent permís i subvenció econòmica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, i dintre del programa d'excavacions del Departament d'història Medieval de la Universitat de Barcelona.

El castell, a l'est de la població de Taradell (Osona), apareix en la documentació escrita el segle IX. Les últimes referències que tenim tant del castell, que s'ha convertit en un mas, com de la capella de Santa Creu del Castell són del s. XVI.

En el transcurs d'aquesta segona campanya, l'excavació s'ha centrat en l'interior del castell al cantó oest, tal com estava previst un cop fetes les cales de l'any anterior. Vàrem començar marcant tot el sector a excavar, quadriculant l'espai amb eixos cada dos metres. Vist el ritme de treball i per tal de treure la màxima informació en relativament poc temps vam decidir començar a excavar els llocs delimitats per estructures:

a) La torre circular, amb nivells estatigràfics força clars que permet afirmar que seria utilitzada exclusivament en època medieval. L'estratigrafia és estudiada en un article de l'«Acta/Medievalia» amb el títol: *El castell de Taradell: L'excavació estratigràfica de la torre rodona*.

b) Una habitació rectangular de 3,70 × 7 m., que es troba just un cop hem entrat dintre el recinte del castell a mà dreta. A l'interior de l'habitació, en la seva meitat oest, la roca fa un buit on hi resten però, filades de pedres ben disposades que servirien per a anivellar el terreny. L'excavació de l'altra meitat ha deixat al descobert, per sota dels nivells superficial, d'enderroc, i el de teules i rajoles, una colla d'estructures molt interessants. Pel cantó de llevant l'habitació queda tancada per una paret, que juntament amb els dos graons excavats a la roca a banda i banda, formen un capçal quadrat; entre ambdós hi ha una estructura, sobresortint, de

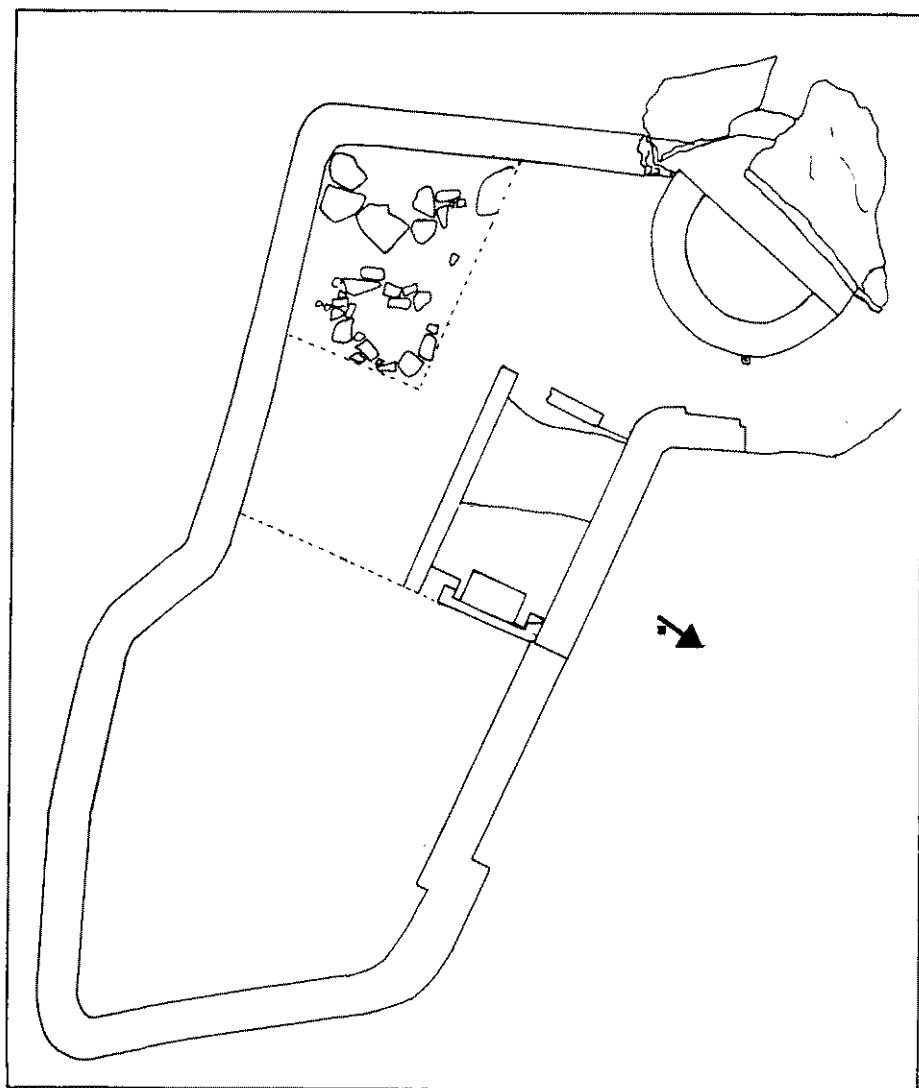

Fig. 3. Castell de Taradell, Osona. Planta general de les excavacions.

forma rectangular feta de pedres planes i ben posades. A partir de les seves característiques constructives, del resultat de l'excavació, i amb les dades de la documentació escrita hem plantejat la hipòtesi que es tractés de l'antiga capella de Santa Creu del Castell.

c) Ampliació de la cala 2, on s'ha posat al descobert una sèrie de lloses planes que anivellaria una part del sector S-W de l'àmbit del castell.

Esperem que futures excavacions ens permetran aclarir moltes de les hipòtesis plantejades, així com l'organització interna del castell.

Antoni Caballé i Crivillès

Excavació arqueològica al castell de La Suda de Tortosa (Baix Ebre). Campanya de 1986.

A l'octubre de 1986 s'ha realitzat la segona campanya d'excavacions arqueològiques del jaciment situat al costat SE del castell de La Suda de Tortosa.

L'any anterior es posà al descobert en aquest jaciment una necròpolis islàmica de caràcter restringit al propi ús de l'alcassaba, la qual presenta diverses fases cronològiques que s'inicien, sembla ésser, amb una tomba monumental del segle X.

En aquesta darrera campanya s'ha completat un sector no excavat del jaciment. Ha aparegut un primer nivell d'enterraments —continuació del ja aparegut el primer any— que es caracteritza per inhumacions amb sepultures de fossa simple. Mostren una mateixa orientació de NE-SW. La posició dels esquelets és, bé sigui completament o parcial, de lateral dret, amb el cap mirant sempre al SE.

Sota aquests enterraments s'ha trobat una estructura quadrada que forma un espai interior de 2 × 2 metres. El parament és de maçoneria i de grans carreus als escaires. S'hi han localitzat indicis d'un nivell d'ocupació. S'utilitzaria així aquest recinte com a lloc d'hàbitat. Anteriorment però, sembla posseir una funcionalitat defensiva, corresponent al que seria una torre, tot emmarcant-se dins del sistema de fortificació primitiu de La Suda.

Albert Curto Homedes / Roser Martínez Landín

Ciutat de Vic, Osona. Resum de les campanyes de 1985.

Les excavacions arqueològiques realitzades a la Ciutat de Vic el mes de juny del 1985 s'han adaptat a la remodelació dels carrers i places que hi ha entorn del Temple Romà. L'actuació s'ha concretat en la Plaça del Paradís, el carrer de Sant Sadurní i la Plaça de la Pietat.

Fig. 4. Vic. 1985. Excavació a la Plaça del Paradís.

Quant a la Plaça del Paradís i el carrer de Sant Sadurní, l'excavació va ser molt difícil, donada la confluència en aquest sector de nombroses conduccions (gas, aigua, telèfon) i de clavegueram. La col·locació de tota aquesta xarxa de serveis va destruir, en el seu moment, qualsevol possible resta arqueològica. La mateixa situació de la plaça i del carrer, vora l'església medieval de Sant Sadurní (antiga capella del castell dels Montcada, actualment englobada dins l'església de la Pietat), i el mateix topònim de *Paradís*, ens assenyalava aquesta àrea com a lloc d'enterra-

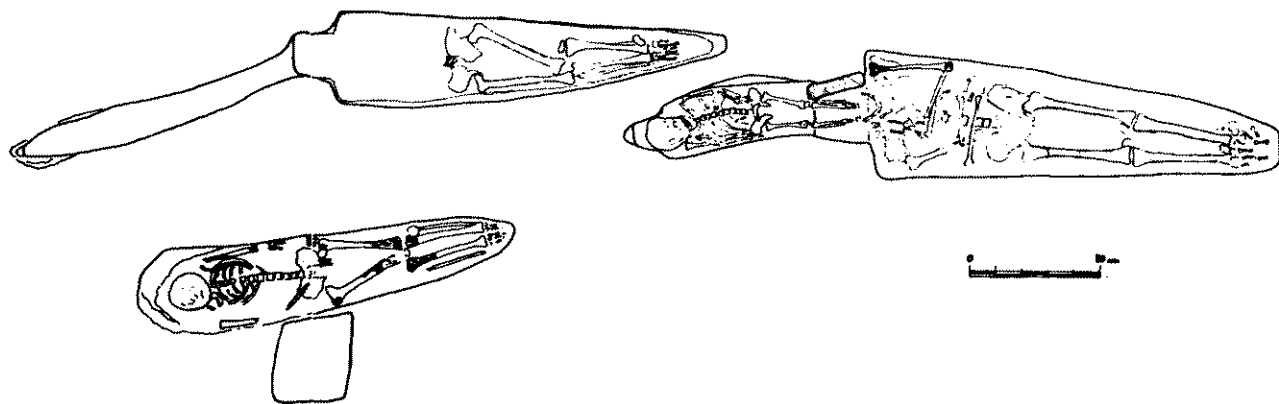

Fig. 5 Vic. 1985. Detall d'algunes tombes excavades a la roca, Plaça de la Pietat.

ment. Hi ha referències, a més, d'antigues troballes de sepulcres en aquesta zona. Sigui com sigui, no ha estat possible localitzar cap vestigi arqueològic a la Plaça del Paradís, malgrat vam excavar fins la roca mare. Al carrer de Sant Sadurní, només uns fragments d'ossos llargs i un crani sencer ens testimonien la presència d'una necròpolis vinculada a la antiga capella medieval.

A la Plaça de la Pietat ens vam centrar en un cantó, donat que l'objectiu era comprovar la continuació del peribol del Temple Romà, localitzat a la campanya anterior de l'any 1984 al carrer del Pare Xifré. La campanya d'enguany ha confirmat l'existència de murs corresponents a l'angle SE del peribol que tancava el *Temenos* del temple. El material aparegut està tot remogut. Cal destacar que, en aixecar les lloses de la voravia va aparèixer una làpida fragmentada amb una inscripció llatina. Així mateix, aparegué una tomba antropomorfa excavada a la roca dins el redós del Temple. La tomba tenia un canal lateral per a libacions i contenia unes poques restes òssies *in situ*. La importància de les troballes en aquest sector va motivar una excavació d'urgència que fes extensiva l'excavació a la totalitat de la plaça. Aquesta excavació es realitzà entre setembre i octubre del 1985, sota la direcció d'A. Caballé.

L'excavació extensiva de la totalitat de la Plaça de la Pietat (feta d'acord amb els tècnics municipals de Vic abans que es remodelés la plaça), ha permès recuperar una part d'una necròpolis de tombes antropomorfes excavades a la roca, que cal relacionar amb la tomba esmentada suara, datables conjuntament entre els segles IX i X. Entren dintre de l'espai reservat a la sagrera de l'església de Sant Sadurní. La majoria d'aquestes tombes contenien grups familiars (adults i infants), enterrats plegats en una mateixa tomba o annexos preparats a la roca.

En el sector oposat de la necròpolis, davant l'actual església de la Pietat, cal remarcar l'aparició d'una sèrie d'estructures (forats, encaixos, espais rectangulars) excavades o semiexcavades a la roca margosa. Per la seva disposició pensem que es tracta de l'antic mercat medieval de la Quintana, documentat des del segle XI fins el XVI, on hi havia les carnisseries. El mercat estava situat davant el castell dels Montcada i fins ara només en teniem constància documental. A l'actualitat, tot el material està en curs d'estudi (CABALLÉ, OLLICH, BUXÓ), abastant els tres aspectes: arqueològic, documental i de fauna.

Imma Ollich i Castanyer
Antoni Caballé i Crivillés

Segona campanya d'excavacions al mas «B» de Vilosiu (Berguedà)

Durant el mes d'agost de l'any 1985 s'ha realitzat la segona campanya d'excavacions al mas «B» de Vilosiu (municipi de Cercs, Berguedà). S'ha excavat, en primer lloc, la part que creiem que era destinada a l'habitatge —sectors 4 i 5—, amb una

superfície d'uns 7,82 metres per 3,12 metres; així mateix, a continuació, hom ha excavat el sector 3, que ja havíem començat a buidar l'any precedent, i, també, algunes zones adjacents al sector 5, per tal de poder veure ben clarament la cara exterior de la paret del mas i, sobretot, per poder saber si continuava la zona edificada a l'altra banda dels murs nord i est d'aquest sector.

A l'àmbit 3 s'ha acabat d'excavar el racó de ponent, on pensàvem que hi podia haver hagut un forn o una llar de foc i on només ha sortit el paviment. En realitat, l'any 1984, ens havia desorientat l'existència, en aquest angle, de nombroses lloses, algunes de les quals clavades verticalment, i la gran quantitat de carbó que s'hi trobà. Amb tot, enguany tampoc no s'ha acabat totalment l'excavació d'aquest àmbit 3, en sortir al seu angle nord-est (prop del sector 4), darrere una espècie de muret molt desfet, una zona, situada ran de la roca, que pot ésser que fos el forn del mas. De moment, en aquest racó s'ha trobat una gran quantitat de carbó, de cendra, força fragments de ceràmica i també nombrosos ossos d'animals. L'estudi d'aquesta zona que mesura uns 4 m² serà un dels objectius principals de la propera campanya.

Allò que creiem que, en principi, era la zona nuclear del mas, hem vist que, tal com prevèiem, era dividida en dues parts per un petit mur orientat d'est a oest. El sector septentrional, el que anomenem 5, és, però, força més petit que el que es trobà al mas «A» de Vilosiu, excavat els anys seixanta pel Dr. Albert del Castillo; en el mas actualment estudiat només fa 2,40 metres de llarg per 4,67 metres, l'amplada de l'edifici. En aquest sector hi ha, al fons —paret nord—, un armariet encastat al mur, semblant al que es va trobar a la paret oest de la cambra 8 del mas «A»; aquest forat té una profunditat de 53 cm, una alçada de 35 cm i una amplada de 30 cm. En aquesta habitació 5 del mas «B», també hi ha un altre armariet a la paret de llevant, que fa 30 cm de profunditat, 16 cm d'alçada i 25 cm d'amplada.

Cal assenyalar, també, que, contràriament a allò que s'esdevenia al mas «A», en aquest mas no sembla que existís cap porta normal que unís els sector 4 i 5, el suposat menjador-dormitori i la cambra que presumiblement feia de rebost i de celler. L'única obertura que trobem al mur de separació és una porteta que té una amplada de sols 40 cm i una alçada d'uns 60 cm. Si això és realment així, ens restaria confirmada la idea de que la cambra 5 tenia una importància molt secundària dins del conjunt, potser contràriament a allò que s'esdevenia al mas «A».

La cambra 4 la més important, té unes mides de 3,60 per 4,77 metres. Creiem, com ja hem dit, que és l'àmbit utilitzat com a dormitori i menjador. Malgrat tot, no hem trobat encara la seva llar de foc, que suposem, per les característiques del terreny, que devia ésser situada a prop de l'angle sud-est. Al costat del lloc on creiem que sortirà la llar, hi ha un tercer armariet, amb les mides següents: 50 cm de profunditat, 35 cm d'alçada i 40 cm d'amplada.

Pel que hom pot veure, sembla que la cambra 5 era coberta amb un embigat orientat de nord a sud. La cambra 4, en canvi, era coberta amb unes bigues orientades d'est a oest; aquestes bigues suposem que es fonamentaven, d'una banda,

en la paret de llevant de la casa i, de l'altra, a un nivell més alt, en un relleix de la roca o damunt d'unes grosses pedres que hi havia en aquest replà. No ha aparegut pas cap fragment de teula.

Al sector 3 hem trobat bàsicament els estrats següents: en primer lloc, un nivell d'enderroc; després, un estrat d'uns 20 cm de terra de color bru grisós, molt cendrosa, amb les lloses de la coberta i, segurament, algunes de les llambordes del paviment; per sota, hi havia un estrat de terra amb fragments grossos de carbó, sense però gaires pedres.

Als sectors 4 i 5, al dessota de l'estrat d'enderroc, a uns 153-174 cm —segons el lloc—, apareix un estrat de terra i algunes pedres, que inclou el material ceràmic, metàl·lic i ossi i, potser, algunes escasses lloses de la coberta. Aquest estrat no ha estat encara totalment buidat; només s'ha arribat a uns 215 cm de profunditat en relació amb el punt zero. En aquest estrat, en algunes zones han aparegut cendres. D'altra banda, a l'angle nord-oest del sector 4 —al costat de la porteta que comunica amb el sector 5—, el terra era molt més compacte que no pas a l'angle sud-est, on d'altra banda trobem l'inici d'aquest mateix estrat a un nivell força inferior.

-Jordi Bolòs/Assumpta Serra.